

NGHĨ VỀ TRÁCH NHIỆM CỦA THẦY CÔ GIÁO

TS. Bùi Bá Linh*

Việt Nam là một đất nước có truyền thống “tôn sư trọng đạo”, luôn tôn vinh, trân trọng và ghi nhận những cống hiến to lớn của đội ngũ nhà giáo - những chiến sỹ trên mặt trận giáo dục. Đây là niềm vinh dự, tự hào lớn lao, nhưng đồng thời cũng là trách nhiệm hết sức nặng nề mà cả xã hội đã giao phó và đặt niềm tin vào đội ngũ các thầy cô giáo.

Thế nhưng, chưa có bao giờ mà tình hình giáo dục nước nhà lại trở nên nóng bỏng, bức xúc như hiện nay. Cả xã hội đang hết sức lo lắng, hết sức quan tâm đến vấn đề giáo dục. Báo chí và các phương tiện thông tin đại chúng gần đây liên tục đưa tin, đăng tải các bài viết, các ý kiến tâm huyết của nhân dân đóng góp, hiến kế để phát triển và chấn hưng nền giáo dục. Đặc biệt, liên tiếp trong hai số của báo Tuổi trẻ ngày thứ 7 (4.9.2004) và ngày thứ 2 (6.9. 2004) ở trang mục: “Chấn hưng giáo dục - mệnh lệnh từ cuộc sống” đã đăng tóm tắt “Bản kiến nghị chấn hưng, cải cách, hiện đại hóa giáo dục” của một nhóm gồm 23 nhà giáo, nhà khoa học, nhà văn hóa... ở trong và ngoài nước đầy tâm huyết với ngành giáo dục mà đứng đầu là GS. Hoàng Tụy đã gửi cho Thủ tướng Chính phủ. Từ điểm xuất phát về tư duy giáo dục, các tác giả đã lần lượt nêu lên các điều cơ bản cần được trang bị để có thể đổi mới giáo dục, đồng thời nêu lên các biện pháp cụ thể, những việc cần làm

Trường Đại học Kinh tế Tp. HCM ()*

TS. Nguyễn Văn Hà - Hiệu trưởng trường ĐHNH phát biểu trong buổi lễ kỷ niệm ngày Nhà giáo Việt Nam

ngay để chấn hưng nền giáo dục nước nhà. Đây là một tín hiệu rất đáng mừng!

Chúng ta muốn công nghiệp hóa - hiện đại hóa đất nước; muốn xây dựng thành công một nước Việt Nam “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh” tất yếu phải bắt đầu từ việc hiện đại hóa nền giáo dục. Công cuộc đổi mới, chấn hưng nền giáo dục phải hướng tới mục đích nhằm đào tạo ra và cung cấp cho xã hội những con người có trình độ chuyên môn cao, có năng lực sáng tạo, có phẩm chất đạo đức tốt; những con người lương thiện, trung thực, con người có ích cho xã hội. Sự nghiệp cách mạng lớn lao này không phải là vấn đề riêng của ngành giáo dục, mà là trách nhiệm chung của toàn xã hội. Tất nhiên, trong đó phải kể đến

vai trò, trách nhiệm hết sức to lớn của đội ngũ các thầy cô giáo.

Thầy cô giáo là những người đóng vai trò tiên phong trong việc đưa nền giáo dục nước nhà “trong cơn chuyển mình” tìm ra con đường phát triển. Lĩnh vực giáo dục - đào tạo có nhiều lực lượng, nhiều bộ phận tham gia hoạt động, trong đó bộ phận trực tiếp tham gia vào quá trình đào tạo là các thầy cô giáo. Chính thầy cô giáo là lực lượng giữ vai trò quyết định trong việc thực hiện các mục tiêu giáo dục - đào tạo; trong việc nâng cao dân trí, phát hiện và bồi dưỡng nhân tài cho đất nước, nâng cao trình độ văn hóa, trình độ nhận thức và hiểu biết của người dân về mọi lĩnh vực: kinh tế, chính trị, văn hóa, nghệ thuật...; trong việc chuyển giao và đổi mới công nghệ, bảo tồn và phát huy những

giá trị văn hóa dân tộc, tiếp thu có hiệu quả những tinh hoa văn hóa nhân loại để làm giàu cho văn hóa dân tộc nhằm đáp ứng nhu cầu phát triển của đất nước trong hiện tại và tương lai. Vậy thầy cô giáo chúng ta phải làm gì đây để đóng góp vào sự nghiệp chấn hưng nền giáo dục nước nhà, để có thể hoàn thành sứ mệnh thiêng liêng, cao cả mà dân tộc đã giao phó?

Như chúng ta đã biết, giáo dục trong nhà trường là giáo dục có định hướng theo một mục tiêu nhất định, là hoạt động giáo dục tự giác, có tổ chức và được kế hoạch hóa do Nhà nước trực tiếp quản lý. Giáo dục nhà trường là sự tiếp tục bởi giáo dục xã hội, đồng thời với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội. Ở đó thông qua việc dạy chữ, dạy nghề để dạy người; lấy việc đào tạo trở nên người, thành người, hình thành nhân cách là mục tiêu. Đặc biệt ở bậc giáo dục đại học là nơi đào tạo nghề ở trình độ cao, nơi “sản xuất” ra và cung cấp cho xã hội những nhân cách, những con người trưởng thành, hoàn thiện về thể chất và trí tuệ, có lý tưởng, có đạo đức, có khát vọng đam mê sáng tạo, để khi ra trường họ có năng lực làm việc bằng trí óc của mình một cách thông minh, đầy năng lực.

Có thể có ai đó còn thờ ơ, không quan tâm đến đổi mới giáo dục, họ đến trường chỉ để dạy chữ, về nhà lo dạy thêm, ngoài ra còn lo chuyện gia đình, cuộc sống.... Có thể có ai đó còn quan niệm rằng: mình chỉ là “một hạt cát trong sa mạc”, tiếng nói của mình, việc làm của mình có đáng kể gì đâu (?). Đúng vậy, tiếng nói của một người, việc làm của một người có thể chưa đủ mạnh; nhưng tiếng nói của

nhiều người, việc làm của tất cả các thầy cô giáo góp lại sẽ là một sức mạnh vĩ đại để có thể “dời non, lấp biển” thay đổi được tình hình. Không có một nhà giáo có lương tâm, có trách nhiệm, có tâm huyết nào hiện nay lại không quan tâm đến việc dạy người-trồng người. Để hoàn thành trọng trách thiêng liêng “dạy người- trồng người” mà các nhà giáo đón nhận từ sự ủy thác của gia đình và xã hội, theo thiển nghĩ của riêng tôi (trước khi bàn đến các vấn đề to tát khác) mỗi thầy cô giáo chúng ta trước hết hãy làm tốt phần công việc của mình, hãy tự mình phấn đấu vươn lên, tự hoàn thiện mình để trở thành một giảng viên giỏi - một người thầy giỏi. Có như vậy mới có thể hoàn thành tốt được nhiệm vụ mà xã hội giao phó. Tại kỳ họp lần thứ 6, Quốc hội khóa XI, đại biểu Lê Doãn Hợp - Bí thư Tỉnh ủy tỉnh Nghệ An đã nói: “Tội ác lớn nhất của chúng ta có lẽ là đã duy trì quá lâu một đội ngũ giáo viên dạy yếu”. Đúng vậy! Sẽ là một tội ác, nếu giáo dục - đào tạo lại cho ra lò những “thứ phẩm”, và tội ác còn lớn hơn khi làm “thầy dỏm”, cung cấp cho sinh viên “kiến thức dỏm”. Bởi vì, cái nguy hiểm nhất ở trong khoa học và trong cuộc sống không phải là cái sai mà là cái gần đúng người ta lại cứ tưởng là đúng!

Một giảng viên giỏi, trước hết phải có kiến thức chuyên môn sâu về chuyên ngành, về môn học mà mình đào tạo, giảng dạy; ngoài ra còn phải có kiến thức về chương trình đào tạo để bảo đảm sự gắn kết liên thông giữa các môn học. Không những thế, còn phải có kiến thức kỹ năng về dạy học, kiến thức về môi trường giáo dục, giá trị giáo dục.

Tất cả những kiến thức đó là cơ sở, nền tảng cho các hoạt động dạy và học.

Người giảng viên giỏi còn là người biết tiến hành thường xuyên và tích cực công tác NCKH để phục vụ cho sự nghiệp giảng dạy của mình; ngược lại, chính trong quá trình giảng dạy sẽ nảy sinh các vấn đề mà sau đó sẽ trở thành cơ sở của các chuyên đề khoa học. Nếu giảng viên không NCKH một cách thường xuyên và tập trung thì sẽ không truyền đạt được một vấn đề gì mới cho sinh viên, mà sẽ chỉ là “phát ngôn viên” của các sách giáo khoa. Với tư cách là giảng viên - nhà khoa học, giảng viên có nhiệm vụ giải thích và dự báo các vấn đề của tự nhiên và xã hội mà loài người và khoa học chưa có lời giải đáp. Tìm cách ứng dụng các kết quả NCKH vào thực tiễn cuộc sống.

Người giảng viên giỏi còn phải gắn mình với các hoạt động xã hội, tham gia công tác quản lý, các công việc hành chính sự vụ, tham gia các đoàn thể xã hội, hướng dẫn sinh viên thực tập, NCKH, tư vấn, cung cấp thông tin, viết báo... họ đóng vai trò là cầu nối giữa khoa học và xã hội để đưa nhanh các kiến thức khoa học vào đời sống cộng đồng.

Người giảng viên giỏi phải là một nhà sư phạm mẫu mực. Đối tượng đào tạo trong các trường đại học là thanh niên - sinh viên, những người trẻ tuổi, đầy nhiệt huyết, mạnh mẽ, giàu tiềm năng sáng tạo, rất nhạy cảm với các giá trị, các nhu cầu tinh thần, với lý tưởng và thái độ chính trị; họ dễ hội nhập với những đổi mới, dễ tiếp thu cái mới, nhưng họ còn bông bột, chưa từng trải trong cuộc sống. Vì vậy, họ rất dễ chủ quan, nôn nóng, cực đoan. Họ

cần được tiếp xúc với những người thầy - những mẫu nhân cách tốt đẹp; tiếp xúc với việc làm, lời nói tốt đẹp một cách cụ thể, sinh động; chứ không phải là những lời thuyết giáo khô khan, trừu tượng, cứng nhắc. Toàn bộ việc giảng dạy và giáo dục trong trường đại học phải đem lại cho sinh viên niềm tin, đức tin, tình cảm trong sáng, cao thượng chứ không phải là sự hoài nghi, chán nản và thất vọng. Người thầy trước mắt sinh viên phải thanh cao, đáng trân trọng. Nếu như trước mắt sinh viên là hình ảnh người thầy không nhất quán giữa lời nói với việc làm, giữa tư tưởng và hành động trong cuộc sống, sẽ gây nên sự đổ vỡ niềm tin, gây nên tâm trạng hoài nghi, mất phương hướng.

Công việc giảng dạy ở đại học ngoài việc trang bị cho sinh viên kiến thức khoa học, điều quan trọng hơn là xây dựng ở họ một niềm tin khoa học và bồi dưỡng tâm hồn, tình cảm, đạo đức cho họ. Nếu bài giảng của thầy cô thiếu sức thuyết phục khoa học, thiếu một sức ảnh

hưởng trí tuệ cần thiết để hình thành niềm tin khoa học ở nơi họ thì việc giáo dục sẽ thất bại. Một bài giảng khoa học phải đề cao tinh thần tôn trọng chân lý, tôn trọng sự thật. Để có một bài giảng hay, khoa học đòi hỏi người dạy phải có kiến thức chuyên môn sâu, bởi người dạy không thể nói cho người khác hiểu cái điều mà mình hiểu không rõ ràng. Một bài giảng hay, khoa học phải thực sự là lao động trí tuệ của cả thầy và trò nhằm khám phá lô gic khoa học của vấn đề, bản chất của vấn đề. Nhà triết học Hêraclít đã từng nói: “Học nhiều thứ không làm cho người ta thông minh, người thông minh phải nắm được cái lô gic của vấn đề”, còn theo quan niệm của triết học phương Đông phải “Lấy cái tĩnh chế cái động”, “dĩ bất biến ứng vạn biến”. Do vậy, bài giảng không chỉ dừng lại ở những thông tin về sự kiện, tình hình, những sự mô tả, những kết luận mang tính áp đặt. Muốn cho sinh viên thực sự trưởng thành về mặt trí tuệ, về mặt khoa học thì cần phải

giúp họ trưởng thành về mặt phương pháp (học ở đại học chủ yếu là học phương pháp) để họ có thể tiêu hóa được bản chất của những tri thức, những thông tin làm cơ sở cho sự sáng tạo của họ sau này.

Mọi cuộc cải cách phải bắt đầu từ chính con người, khẩu hiệu của chúng ta là: “Tất cả từ con người, vì con người”, con người là khởi đầu, là trung tâm, là kết thúc của mọi sự kiện chính trị - xã hội. Công cuộc chấn hưng giáo dục của chúng ta sẽ thành công vang dội, dân tộc ta sẽ trở nên vẻ vang để bước tới đài vinh quang sánh vai với các cường quốc năm châu, nếu mỗi người thầy đều nhận thức và hành động theo đúng lương tâm, trách nhiệm của một nhà giáo, không ngừng học tập vươn lên, không ngừng rèn luyện phẩm chất, đạo đức, không ngừng hoàn thiện mình để trở thành những “tấm gương sáng” cho học sinh noi theo. Khi đó, trong lòng mỗi người dân Việt Nam, hình ảnh các thầy cô giáo sẽ mãi sáng trong, thiêng liêng và đáng trân trọng ■

MỘT SỐ VẤN ĐỀ CẦN QUAN TÂM TRONG VIỆC LỰA CHỌN CƠ CHẾ TỶ GIÁ PHÙ HỢP

ThS. Trương Văn Phước*

Giá cả của một đồng tiền được tính bằng một đồng tiền khác được gọi là tỷ giá. Tỷ giá là một loại giá giống như bất kỳ một loại giá cả hàng hóa nào trong nền kinh tế nhưng có tầm quan trọng rất lớn. Nó tác động tới hoạt động xuất nhập khẩu hàng hóa và dịch vụ của một nước và từ đó tác động trực tiếp vào GDP của nước đó. Nó tác

Ngân hàng Nhà nước Việt Nam ()*

động vào cán cân thanh toán và mức dự trữ ngoại hối của đất nước, đồng thời ảnh hưởng tới mức lạm phát thông qua giá hàng nhập khẩu trên thị trường trong nước và từ đó tác động tới mọi mặt của hoạt động kinh tế.

Với mức độ ảnh hưởng như vậy nên các Chính phủ thường tìm cách tác động vào tỷ giá để đạt được các mục tiêu kinh tế vĩ mô. Và cách thức Chính phủ tác

động vào tỷ giá được gọi là cơ chế tỷ giá. Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF) chia sắp xếp các cơ chế tỷ giá hiện đang được áp dụng thành một dải với mức độ linh hoạt tăng dần bao gồm 13 cơ chế từ việc sử dụng ngoại tệ làm đồng tiền pháp định đến cơ chế thả nổi hoàn toàn.

Các nhà kinh tế trên toàn thế giới qua nhiều thời kỳ đã tốn nhiều công sức để đưa ra những